УДК 711.01/.09

І. О. Слюсар[1]
А. С. Субін-Кожевнікова[1]
О. О. Назаренко[2]

ОСОБЛИВОСТІ ВІЗУЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА МІСТА ВІННИЦІ

[1]Вінницький національний технічний університет
[2]Національна Спілка художників України

Анотація
Розглянуто проблеми візуального середовища міста Вінниці, з урахуванням історично-сформованих архітектурно-просторових особливостей її забудови впродовж XIX – XXI ст. Виявлено специфіку формування комфортного середовища у Вінниці.
Ключові слова: Вінниця, візуальне середовище, архітектурний простір, урбанізація, візуальний комфорт.

Abstracts
The problems of the visual environment of the city of Vinnytsia are considered, taking into account the historically formed architectural and spatial features of its development during the XIX - XX centuries. The specifics of the formation of a comfortable environment in Vinnytsia have been revealed.
Key words: Vinnytsia, visual environment, environment, architectural space, urbanization, visual comfort.

Вступ

Візуальне середовище – один з головних компонентів життєзабезпечення людини. Під візуальним середовищем розуміють навколишнє середовище, яке людина сприймає через орган зору у всьому його розмаїтті.

Процеси урбанізації, реалізації та індустріалізації віддалили нас від візуального ідеалу: штучне середовище перестало приносити естетичну насолоду і породило велику кількість соціальних проблем. Архітектура сформована за останні 50 років негативно впливає на сучасний психоемоційний стан людини. У реаліях сьогодення в багатьох містах візуальне середовище є досить агресивним: переважає темно-сірий колір в оздоблені фасадів, прямі лінії та кути, міські будівлі в основному статичні та мають велику кількість площин, що негативно впливає на загальне зорове сприйняття [1].

У зв'язку зі стрімким розвитком урбанізованих територій, довкілля зазнає значних видозмін. Людина деформує зовнішній вигляд природного оточення, підлаштовує під себе, постійно привносячи все нові та нові архітектурні споруди та елементи. Однак, вирішення проблем міської інфраструктури, призвело до загострення проблем візуального комфорту [2].

Результати дослідження

Встановлено, що міське середовище може являти собою сукупність комфортного, гомогенного і агресивного полів. Комфортні візуальні поля – це поля з великим різноманіттям елементів у навколишньому просторі. Наявність кривих ліній різної товщини й контрастності, гострих кутів у вигляді вершин і загострень, які утворюють силует, розмаїття колірної гами, згущення й розрідження видимих елементів і різна їх віддаленість є характерними рисами цих полів. Природне середовище, в якому є ліс, гори, ріки, хмари і є прикладами такого комфортного візуального середовища. В такому середовищі усі механізми зору працюють в оптимальному режимі [4].

Формування антропогенних міських просторів у взаємодії з зовнішнім природним середовищем підвищує комфортні функціональні та естетичні якості рішення архітектурного простору сучасних міст, зокрема Вінниці. Розкриття громадських та житлових будівель до навколишнього середовища служить засобом художньо-емоційного і психофізіологічного впливу на загальний образ міста. Так історичні будівлі в центральній частині міста, вздовж вулиці Соборної, є визначальними в сприйнятті міста та його самоідентифікації. Будівлі збудовані наприкінці XIX – початку XX ст. представляють собою комфортні візуальні поля. На них приємно дивитися, поряд з ним не відчуваєш дискомфорту.

Комфортне візуальне поле прослідковується при будівництві нових житлових районів, які мають кольорову різноманітність і краще поєднуються з навколишнім середовищем (рис. 1).

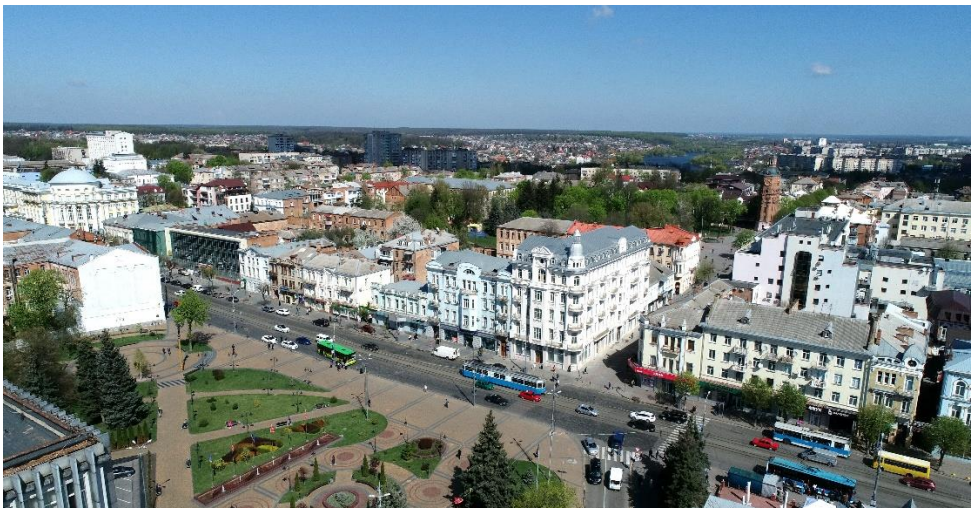

Рис. 1. Комфортне візуальне середовище вздовж вул. Соборної, м. Вінниця.

Гомогенні візуальні поля – це видимі поля в навколишньому просторі, де відсутні зорові деталі взагалі, або кількість їх різко знижена. У міських умовах гомогенні візуальні поля утворюються торцями будинків, заборами, дахами, асфальтовими дорогами. Гомогенізація міського середовища пов'язана із застосуванням панелей і скла великого розміру та інших сучасних однотипних будівельних матеріалів. Великі однотонні поверхні без яких-небудь яскравих плям викликають візуальний дискомфорт [4].

Подібними гомогенними полями перевантажений архітектурний простір Вінниці. Зокрема це неоздоблені площини торців будинків, панелі великого розміру, великорозмірні площини скла, асфальтове покриття доріг, гаражі й павільйони. Загалом, будь-яка одноколірна площина, обмежена прямими лініями. Гомогенні поля формують торгові центри, панельні будинки (особливо в житлових кварталах Вишеньки, Тяжилова, Замостя) (рис. 2).

Навколишнє середовище, в якому людина одномоментно бачить велику кількість однакових елементів, носить назву агресивного візуального середовища. Сучасна архітектура в містах у багатьох випадках створює агресивне візуальне середовище. Це притаманне всім багатоповерховим будівлям, коли на величезній стіні розташована велика кількість вікон. Вікон так багато і вони настільки однакові, що, по суті, порушується основна функція зору – визначення, куди дивляться очі, і що вони бачать. У практиці радянського містобудування є цілі вулиці, що представляють собою безперервний ланцюг агресивних видимих полів [4] (рис. 3). Прикладом є будинки, побудовані наприкінці XX століття в районах Київська, Замостя та інші.

Рис. 2. Гомогенне візуальне середовище. Район Тяжилів, м. Вінниця.

Рис. 3. Агресивне візуальне середовище. Будівля Вінницької міської ради.

Деякою мірою зменшення агресивності візуального середовища здійснюється за рахунок різнокольорового забарвлення фасадів, розпису фасадів муралами (рис. 4), висадженням біля будинків

дерев, створенням малих архітектурних об'єктів – дитячих та спортивних площадок. Додають візуального комфорту також квітучі клумби. Також часто використовують нову забудову, як метод зміщення акцентів та урівноваження існуючої агресивної архітектури (рис. 5).

Рис. 4. Стінопис «Фантастичний гербарій», вул. Замостянська м. Вінниця [5].

Рис. 5. Торговий центр «Cloud» як приклад зміщення акценту від агресивної будівлі Укртелекому.

Висновки

Здійснено комплексне дослідження особливостей візуального середовища міста Вінниці, виявлені його недоліки. Встановлено, що процеси урбанізації, раціоналізації та індустріалізації з кожним днем віддаляють наше сучасне місто від візуального ідеалу, створюючи гомогенні та агресивні поля. Але ситуацію покращує наявність привабливих для ока будівель, які не позбавленні декору, побудовані в стилі минулих сторіч. Також позитивні тенденції прослідковуються при будівництві нових житлових районів, які не несуть негативного агресивного впливу на зорове сприйняття людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Петрук В. Г. Відеоекологія. Позитивні тенденції та перспективи розвитку [Текст] / В. Г. Петрук, О. О. Цвенько, С. М. Кватернюк // Збірник наукових статей ІІІ-го Всеукраїнського з`їзду екологів з міжнародною участю, Вінниця, 21-24 вересня 2011 р. - Вінниця : ВНТУ, 2011. – Т. 2. - С. 715-718.
2. Некос А. Н., Гладир В. С., Сапун А. В. Оцінка візуального середовища міста (на прикладі Холодногірського району м. Харків) [Електронний ресурс] / Некос А. Н. // Людина та довкілля. Проблеми неоекології. – 2020 – №33. – Режим доступу: https://www.grafiati.com/uk/info/dstu-7-1-2006/examples (дата звернення: 15.04.2023).
3. Візуальна екологія. Оцінка візуального середовища м. Кривого Рогу [Електронний ресурс] // Кривий Ріг. — Режим доступу: https://e-kolosok.org/naukova-robota-vizual-na-ekolohiia-otsinka-vizual-noho-seredovyshcha-m-kryvoho-rohu (дата звернення: 15.04.2023).
4. Rizky A., Surjamanto W. Studies on Visual Environment Phenomena of Urban Areas: A Systematic Review. Earth and Environmental Science, Design for Inclusive and Habitable Transit Oriented Development Area 16 November 2019, Bandung, Indonesia URL: https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1755-1315/532/1/012016/meta (дата звернення: 15.04.2023).
5. Принц, модерн та квіти висотою 27 метрів! Як виглядають мурали, які зробили у 2018 році [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://vn.20minut.ua/Podii/prints-modern-ta-kviti-visotoyu-27-metriv-yak-viglyadayut-murali-yaki--10727219.html (дата звернення: 15.04.2023).

Слюсар Ірина Олександрівна – студентка групи БМ-20б, Факультет будівництва, цивільної та екологічної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: sliusaririna@gmail.com

Назаренко Олександр Олександрович – член Національної Спілки художників України, Вінниця, e-mail: voonshu@ukr.net

Науковий керівник: ***Субін-Кожевнікова Альона Сергіївна*** – к. архітектури, старший викладач кафедри будівництва, міського господарства та архітектури, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: subinkozhevnikova@vntu.edu.ua

Sliusar Irina – Faculty of Civil Engineering, Civil and Environmental Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: sliusaririna@gmail.com

Nazarenko Oleksandr - member of the National Union of Artists of Ukraine, Vinnytsia, email: voonshu@ukr.net

Supervisor: ***Subin-Kozhevnikova Alona*** – Ph.D. (Candidate of Architecture), Senior Lecturer of Department of Construction, urban management and architecture, Vinnytsia national technical university, Vinnytsia, e-mail: subinkozhevnikova@vntu.edu.ua